

Lisamaterjal kitarri hooldamisest

Kristo Käo

Koolikitarr.ee

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

4. Peatükk. Kitarrikeeled

Häälestamise osa viimases peatükis tuleb juttu häälestuse olulisest osast, nimelt kitarrikeeltest: nende valimisest ja vahetamisest. Elektrikitarriste huvitab ehk, miks on nende pillil iga keele juures reguleerimiskruvi. Lühidalt siis sellest ka.

1. Kitarrikeeled

Nailonkeelte keskmine eluiga on 100 tundi mängu. See kehtib juhul, kui iga päev mõned tunnid mängida. Kui pill lihtsalt seisab, on see aeg märgatavalt lühem. Metallkeeled peavad veidi kauem vastu. Mis siis keeltega juhtub?

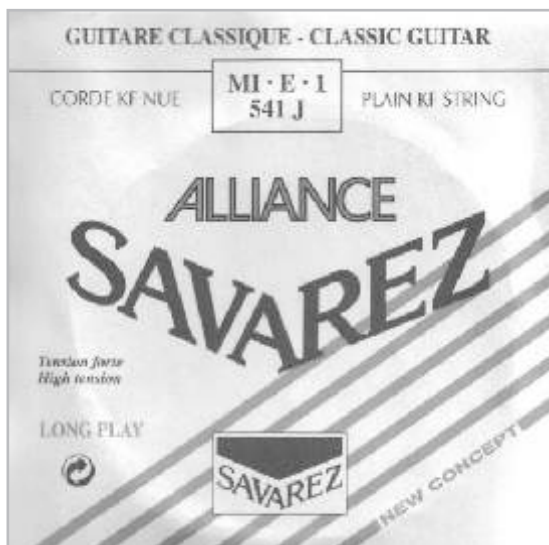

Nailonkeelte puhul on selgelt näha, et basskeelte mähis **kulub astmetraatide kohalt lihtsalt läbi**. Soolokeelte kulumist tõendab see, kui kõlaava kohalt ei ole keeled enam ühtlaselt siledad, vaid muutuvad karedaks. Kes ei kasuta mängimisel küüsi ega medikat, selle keeled muidugi karedaks ei muutu. Kõige olulisemad põhjused keelte vahetamiseks on:

- Keel ei häälestu
- Keele kõla on tuhmiks muutunud
- Keel on katki

Need põhjused kehtivad igasuguste keelte puhul. Olgu nailon-, metall- või mõni uuest müstilisest materjalist keel. Keeltetööstus areneb pidevalt ja üritatakse luua keeli, mis peaksid kauem vastu. Iseenesest ei ole raske teha keelt, mille mähis ei kuluks, aga sel juhul hakkab kuluma astmetraat ja igal juhul on ju lihtsam vahetada keeli kui astmetraate.

Klassikalisel kitarril kasutatakse nailonkeeli. Mõne pilli puhul on erandina arvestatud ka sellega, et sinna saaks peale panna madala pingega metallkeeled. Siis peab aga kitarr kaela sees olema metallvarras (*truss rod*). Metallkeelte pinge on nailonkeeltest tunduvalt kõrgem ja tavaliselt lendab klassikalisel kitarril roop pealt, kui sinna metallkeeled peale tõmmata. Nüüd on nailoni asemele tulnud ka uued materjalid, näiteks KF, mida pakub Savarez:

Akustilisel kitarril ja elektrikitarril kasutatakse ainult metallkeeli. Akustilise kitarr kere ja kael on loodud taluma suuremaid pingeid ja nailonkeeled ei paneks korpust piisavalt vibreerima. Elektrikitarr heli jõuab võimendisse aga tänu magnetitele, mis tähendab, et häält saab teha vaid metall. Muidugi on erandeid Eestiski on ehitatud piezosüsteemiga nailonkeeltega elektrikitarr.

Keelte valimisel tuleb arvesse võtta:

- Keelte materjali
- Keelte pinget
- Hinda

Keelte valmistamisel kasutatakse väga erinevaid materjale: metallkeelte puhul on koostisosadeks igal juhul teras, pronks, hõbedat sisaldavad sulamid. Nailonkeelte puhul on oluline see, et nad **ei olegi alati nailonist!** Kasutatakse mitmeid uusi süsinikühenditel põhinevaid materjale ja mõnele need ei meeldi. Kui keelte pakil on kirjas: **clear nylon**, võid kindel olla, et soolokeeled on tõesti nailonist.

Keelte pinge vali vastavalt mänguharjumustele ja pillile. Kui esined klassikalise kitarriga laval ja ei kasuta võimendit, on vaja väga aktiivselt heli tekitada. Selleks ei kõlba liiga pehme pingega keeled. Kui sul puudub keelte pingsuse suhtes eelistus, vali **keskmise või veidi tugevama pingega keeled.**

Ei ole mõttekas hakata välja tooma ja soovitama konkreetseid tootjaid. Häid keeli teevad paljud ja mitmed nimed ei ütle midagi. Kitarrikeelte komplekti hind on enamasti vahemikus 5-25 eurot. Üldiselt on muidugi nii, et **odavamad on kehvemad ja kallimad paremad**, aga tuleb meeles pidada, et odaval kitarril käivadki peal odavad keeled, sest kallid ei anna seal suurt efekti.

2. Keelte vahetamine

Keeli vahetatakse nii **üksikult kui komplekti kaupa**. Nailonkeelte puhul kuluvad bassid kõigepealt läbi, metallkeelte puhul kulub ka palju esimesi keeli. Ei ole reegel, et alati peab kasutama vaid ühest komplektist pärinevaid keeli. Paljudel mängijatel on välja kujunenud **oma komplekt**. See oleneb pillist ja taotlustest ning muusikast, mida on vaja mängida.

Näiteks on üks levinud nailonkeelte kombinatsioon selline: Hannabachi soolokeeled ja Aranjuezi bassid (kusjuures bassidest 5. ja 6. keel võivad olla 4. keelest erineva pingega komplektist). Või siis Savarez Alliance soolokeeled ja D'Addario bassid. Vahel asendatakse 3. keel kõrgema pingega ja peenema keelega ning mõnikord ka hoopis muust materjalist keelega. Eks neid kombinatsioone on veelgi. Aga kõige lihtsam on muidugi osta pakk uusi keeli ja vanad maha keerata ning uutega asendada.

Et keelte peale- ja mahakerimine liiga palju aega ei võtaks, kasutatakse abivahendit vänta:

Tegevusjärjekord:

1. Vaata, kuidas keeled on roobi külge kinnitatud ja jäta meelde või tee moblaga pilt :)
2. Keri vanad keeled maha ja viska minema.
3. Puhasta astmelaud ja kitarrri korpus tolmust ja sodist. Astmelauda puhastamiseks võid kasutada ükskõik millist rasva lõhustavat ainet, kasvõi nõudepesuvahendit, aga ära pilli väga märjaks kasta. On olemas ka spetsiaalsed hooldusvahendid. Parem, kui millegagi liialdama ei kipu.
4. Tõmba peale uued keeled, alustades näiteks kõige jämedamast 6. keelest

Kõigepealt tuleb keel kinnitada roobi külge. Selleks on *plain end* basskeelte puhul lihtne aas ja soolokeelte kinnitamiseks on vaja teha mõned lisapöörded, et keel lahti ei libiseks. Metallkeeltele on *ball end* ja nendega on veel lihtsam keele otsas on nupuke, mis jääbki keelt hoidma. Akustilistel metallkeeltega kitarridel läheb see nupuke kitarrri sisse ja plastmassist nõel läheb auku. Videos on täpsemalt näha.

Nailonkeeled on üldjuhul kinnitatud roobile nii:

Keele teine ots kinnitub pingutimehhanismi poolile. Siingi on oma nipid, kuidas kõige kiiremini ja püsivamalt keelt kinnitada.

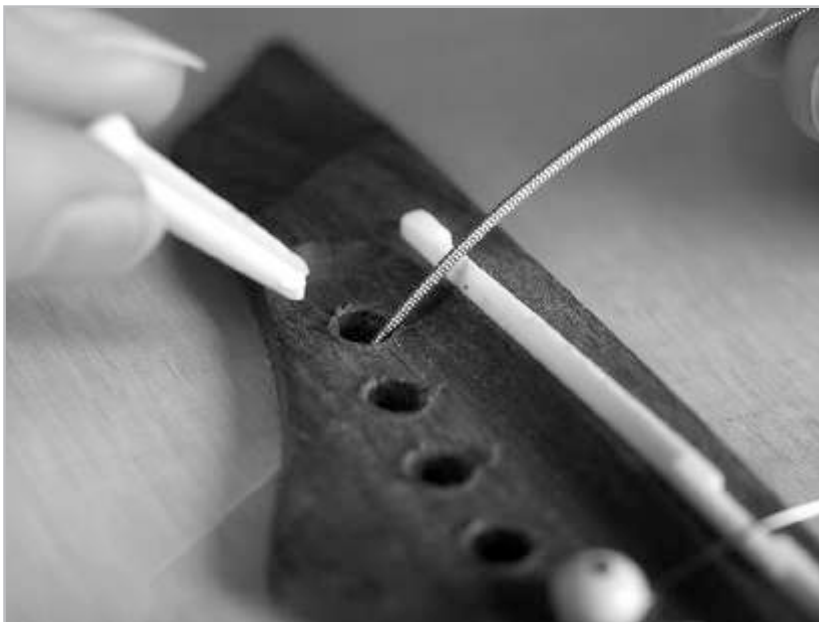

Kui kõik õnnestub nagu pildil, **satub tekkinud sõlm poolil olevasse auku** ja ühe käega keelt pidevalt pinges hoides tuleb teise käega vändata keel korralikult pingesse. Metallkeelte puhul ei ole mingit sõlme tarvis, lihtsalt torka keel auku, tõmba peaaegu pingule ja hakka kerima.

Järelejäänud keeleots lõigatakse tavaliselt maha. Aga kui tahad eriti ökonoomne olla, jäta alles ja paari nädala pärast saad keele teistpidi keerata ja kõlab jälle värskelt :) **Mida vähem tiire keel ümber pooli teeb**, seda parem, sest siis ei veni keel alguses nii palju. Ka see on üks põhjus, miks keeli just niimoodi kinnitatakse. Ja muidugi on oluline kiirus, keeli on vaja pidevalt vahetada ja selliselt kinnitatud keele saab peale 1 minutiga ja on võimalik mängu jätkata.

Peale vahetamist **venivad** nailonkeeled paar päeva ja hakkavad alles pärast seda korralikku häält tegema. Basskeeled venivad vähem ja metallkeeltega pole üldse probleemi.

Akustilise kitarril puhul on keele roobile kinnitamine lihtne, mingit sõlme pole tarvis:

Elektrikitarril keelte kinnitus rooblie on samuti lihtne, aga pillitüüpe on palju ja seal on mõningaid erinevusi. Videos nr. 9 on kasutatud Les Pauli tüüpi pilli. Kinnitus poolile on elektrikitarril ja akustilise puhul üsna sarnane:

Vaata ka üle videod nr. 6-9

3. Elektrikitarril oktaavide reguleerimine

Enamasti saab elektrikitarril **keelte pikkust reguleerida**. See on vajalik peenhäälestamiseks, et oleks võimalik võrdset tempereeritud häälestust kasutada. Häälestusviisidest oli juttu 3. peatükis.

Kui pillikeel on ideaalne, siis asub oktaavipunkt täpselt keele keskel ja peaaegu et samas kohas peab olema ka XII astmetraat. Väike erinevus tuleb sellest, et keelt alla vajutades tema pikkus muutub, kuna ta ei ole enam sirge. Elektrikitarril puhul on see erinevus väike. Kui aga asjad kõlavad hullusti, **siis on vaja veidi kruvi keerata:**

Kruvi on vaja keerata selliselt, et **XII astmel alla vajutatud keel annaks sama võnkesageduse, mis XII astme flažolett.** Kui kruvi on lõpuni keeratud ja ikka ei ole paigas, siis tuleb võibolla keelte kõrgust tõsta või langetada. Sedagi saab elektrikitarril enamasti kruvide abil teha.

4. Häälustusmehhanismide vahetamine

Häälustusmehhanisme võib **mõne aasta tagant vahetada.** See ei ole kuigi raske, sest tegu on standardsete juppidega. Mehhanisme müüakse enamasti komplekti kaupa ja hinnad on 125-2000 krooni. Jälle kehtib **kuldreegel - odavale pillile odavad pingutid, kallile kallid.** Kõige odavamad enam-vähem töötavad mehhanismid maksavad paarsada krooni ja üldiselt saab juba 1000.- eest parimad võimalikud pingutid. Sealt edasi loevad stiilipunktid.

Et mehhanismide eluiga pikendada, **tuleb hammasrataste vahele aeg-ajalt õli panna**. Võid seda teha siis, kui keeli vahetad, sest keelte vahetamise käigus keerad hammasrattaid edasi ja tagasi ning õli katab hammasrattad ühtlaselt. On olemas spetsiaalsed õlid, aga võid

kasutada tavalist toiduõli. Pane väike tilk õli lusikale ja lusikaga hammasrataste kokkupuutepunkti. On ka kaetud hammasratastega mehhanisme, kuhu ei saagi õli panna.

Millal mehhanismi vahetada? Kui mõni häälestusnuppudest tuleb küljest ära, siis seda viga annab enamasti parandada liimiga. Kui aga hammasrattad ei käi enam ühtlaselt või käivad väga raskelt ja õli ka ei aita, siis ilmselt ongi aeg vahetada. Kõige odavamate pillide puhul see ei kehti - neil on algusest peale lihtsalt nii halvad häälestajad, et vastavad kohe kirjeldatud tundemärkidele:)

Metallkeeltega kitarridel ja elektrikitarridel on kasutatud erinevat tüüpi mehhanisme, nii et enne ostmist uuri järgi, milline su pillile täpselt sobib. Mõnikord saab elektrikitarril pinguteid osta ka ühekaupa.

5. peatükk. Hooldustööd ja kitarriremont

Eelnevates peatükkides oli juttu tegevustest, millega iga kitarrimängija enamasti ise peab hakkama saama. Nüüd aga räägin asjadest, mis ei ole tingimata kohustuslikud. Teatud töid on targem lasta pillimeistril teha. Esiteks ei jõua kõigega kursis olla ja kõike osata, aga teiseks tuleb mõningaid töid ette nii harva, et õiget tunnetust ja kogemust ei teki. Siis on oht oma pillile hoopis kahju teha. Kuid vähemalt probleemist aru saamiseks ja selle kirjeldamiseks on tarvist üht-teist teada. Samuti leiad järgnevatest peatükkidest näpunäiteid ja soovitusi, mille järgimine su pilli eluiga pikendab.

1. Kui kõrgel peavad olema kitarrri keeled?

Kindlasti oled elus näinud kitarre, mille keeled on astmelauast nii kaugel, et mitte keegi neid alla vajutada ei jõua ja võibolla ka selliseid, mille keeled on nii madalal, et ainult plärisevad. Kui see on juhuslikult su enda kitarr, siis tahad ehk teada mida peale hakata ja kui kõrgel peaksid keeled üldse olema.

Keelte kõrgus oleneb

- **pilli tüübist** (klassikalisel kõrgemal, metallkeeltega madalamal, elektrikal veel madalamal),
- **häälestusest ja keelte pingest** (kui kasutad madalaid häälestusi või pehme pingega keeli, ei saa olla keeled liiga madalal) ja
- **mängustiilist** (näiteks minu klassikalisel kitarril on keeled väga kõrgel, sest mängin peamiselt ilma võimenduseta ja kasutan palju tugilööki ning seega on keelte võnkeamplituud suur).

Klassikalisel kitarril on tavaline keelte kõrgus **4-6 mm** 12. astmel, akustilisel **2-3 mm**, elektrikal vähem. Mis keelte kõrgusest oleneb? Mida **madalamal on keeled, seda mugavam on vasakul käel**, aga seda vähem on keelel ruumi võnkuda. Elektriika puhul ei peagi näiteks võnkeamplituud suur olema, sest sul on abiks võimendi. Kui aga tahad väga jõuliselt mängida ja su vasak käsi on tugev, siis tahad ehk keeli tavalisest kõrgemaks panna. Siingi tuleb piir ette liiga kõrgele keeli siiski panna ei saa, kuna pill ei lähe siis enam häälde (lahtised keeled lähevad, aga kõrgemalt enam mitte).

Keelte kõrgust saab reguleerida ülemise ja alumise **sadula kõrguse muutmisega**. Akustilisel ja klassikalisel pillil tähendab see lihvimist või liimimist. Mõnel juhul on vaja keerata ka **akustilise kaela**, mille sees on metallist reguleerimisvarras (ingl. k. *truss rod*). Sellest räägib selle peatüki järgmine punkt. **Odavate pillide kael võib olla aga nii kõver**, et hoolimata kõigist pingutustest ei saa keeli piisavalt madalale ja pill ei lähe kunagi häälde ning mängida on väga raske. Kui ostad uue pilli, on sageli reguleerimine tegemata, sest esiteks on nii odavam, aga teiseks on mängijad ju erinevad.

2. Mis on *truss rod* ja kuidas seda reguleerida

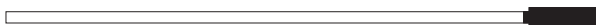
Vahel mõnes poes kitarril tutvustust lugedes näed, et kirjas on ka sõnapaar ***truss rod*** või sagedamini *two-way truss rod* või ka *dual action truss rod*. Eesti keeles ma ei teagi head sõna, aga *truss* on sisuliselt ju tugi või toetus ja *rod* on varras või post.

Juttu ongi akustilise ja elektrikitarril kaela sees olevast **metallvardast**, mis aitab puust kaelal metallkeelte pingega toime tulla ja uuemal ajal võimaldab ka kaela kõverust reguleerida. Eelmises lõigus oli juttu, et vahel võivad kitarril keeled liiga kõrgel või madalal olla ja oma süü võib siin olla ka kitarril kaela kujul, mida saabki seda varrast pingutades või lõdvemaks lastes muuta.

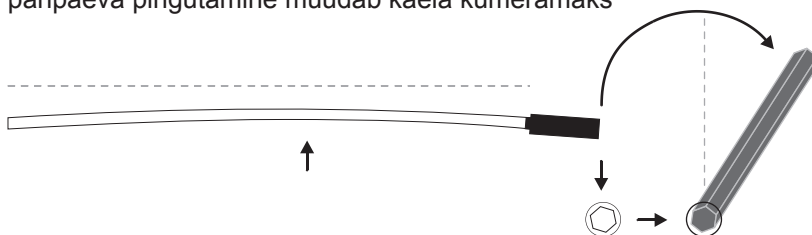
Üldiselt on tark tegu seda varrast ise **mitte kruttida** (kuigi võti on pilliga ju kenasti kaasas), aga siin pole ka midagi ülearu keerulist, kui asja veidike uurida. Esiteks on tarvis aga täpselt teada, milline varras sinu kitarril sees on. Kahesuunaline varras (ingl. k. *2-way truss rod*) võimaldab kaela kuju muuta kahes suunas. Vt. juuresolevat pilti:

kahe-suunaline varras

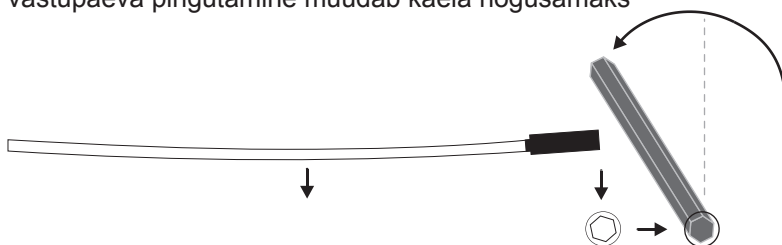
varras ilma pingeta

päripäeva pingutamine muudab kaela kumeramaks

vastupäeva pingutamine muudab kaela nõgusamaks

Üldiselt on nii, et kui varda kruvi keerata vastupäeva, siis liiguvad keskmised astmed keeltest kaugemale. Kui aga keerata päripäeva, juhtub vastupidi ja keskmised astmed liiguvad äärmiste suhtes kõrgemale. Korraliku kitarri puhul piisab täiesti veerandist pöördest ja korraga ei tohikski rohkem pöörata. Selle vardaga võib ka kitarrikaela ära lõhkuda ja varras võib ise ka katki minna. Õeldakse, et kõige targem on sissejuhatuseks keerata nõks lödvemaks, et saada aru, kui pinges kael üldse on ja kui kergelt varrast reguleerida saab. Kahesuunalise varda puhul aga polegi nii lihtne aru saada, kummas suunas see “lödvemaks” keeramine peaks toimuma, sest vastupäeva keeramine olukorras, kus on nullpunktist juba üle keeratud, tekitab pinget järjest juurde. Üks võimalus on vajutada 6. keel esimesel ja viimasel astmel alla ja vaadata, kui kaugel keel keskmistest astmetest on. Siis näed ära, kas tegemist on olukorraga 2 või 3 (vt eelmist pilti).

Kas oled proovinud oma kitarri ise reguleerida ja kas on õnnestunud? Kirjuta oma kogemustest www.kitarr.ee blogi vastava teema kommentaaridesse! Samast leiad ka viiteid edasiseks lugemiseks samal teemal.

3. Kitarri ja keelte puhastamine

Kitarrikelte eluea pikendamiseks võib neid aeg-ajalt puhastada. Paljud mängijad seda teha ei viitsi ja vahetavad lihtsalt keeli, aga puhastamise mõte on ka selles, et võimalikult kaua värsket kõla säilitada. Puhastamiseks on olemas spetsiaalsed vahendid. Näiteks FastFret:

See vahend on mõeldud igasugustele keelpillidele. Nailonkeelte puhul on mõtet puhastada vaid basskeeli, sest need on mähisega ja mähise traadi vahele koguneb rasva ning muud sodi, mille *FastFret* lõhustab. Seejärel tuleb lapiga keeled üle tõmmata. Tulemuseks on muide ka see, et keeled kriuksuvad tavalisest rohkem ja seepärast ma seda vahendit kasutada eriti ei armasta. Klassikalise kitarril soolokeeled ei määrdu ja neid ei ohusta ka rooste.

Metallkeelte puhul tuleb üle tõmmata kõik keeled, sest *FastFret* takistab ka korrosiooni teket. Kui keeled on juba hukas, siis see vahend muidugi aega tagasi ei pööra, aga isegi kõige rasvasema keele paneb ta mõneks ajaks paremini kõlama. Elektrikitarristid teavad rääkida ka seda, et tavaline määrdeõli spray WD-40 on tõhus vahend korrosiooni vältimiseks. Ma ei ole seda kasutanud, aga need, kes kasutavad, teevad seda ettevaatlikult, et mitte kogu pilli ära õlitada :)

Muide - üks kaval nipp, mis töötab lühiajaliselt: oletame, et esinemine on tulemas, aga keelte vahetamiseks pole enam aega (eriti kehtib nailonkeelte puhul, mis tahavad ju pärast vahetamist kaua venida). Siiski tunned, et kõla on täiesti tuhm. Võta kätte keeltekerimise vänt ja lase basskeelte pinge minutiks maha ja keri kiiresti üles tagasi. Ja hopsti! Jälle nagu uued! Aga see efekt ei kesta isegi kontserdi lõpuni. Seda nippi võib kasutada ka oma vana pilli müügiks :)

Kitarril puhastamiseks kasutatakse samuti spetsiaalseid vahendeid, mis enamasti põhinevad sidruniõlil (pudel pildil). Kui juba õlitamisest juttu tuli, siis kitarril häälestusmehhanisme võiks ka aeg-ajalt õlitada. On olemas lahtised ja katttega mehhanismid. Lahtisi on lihtne õlitada ja sobiv määre on näiteks toiduõli, aga spetsiaalne teflonmääre (väike tuub pildil) on ka väga hea.

4. Astmetraadid ja sõrmlaud

Astmetraadid puutuvad pidevalt kokku keeltega ja kuigi nad on metallist, ei kesta nad igavesti. Ka nailonkeeled kulutavad lõpuks astmetraadi sisse lohud. Väga väikene lohk on võimalik välja lihvida, aga jõuab kätte ka hetk, kus on tarvis traat välja vahetada. Selle töö võiks jätta pillimeistrile, aga kui sul on õiged tööriistad ja veidike teadmisi, siis loomulikult pole siin midagi müstiliselt keerulist. Kuid selle aja, mille kulutaksid traadi vahetamisele, võiksid parem kitarrri harjutada :)

Aja jooksul juhtub ka seda, et sõrmlaud surub traadid välja. Esimene märk võib olla, et keeled hakkavad teatud astmetel vastu traate plärisema, aga võid probleemi märgata ka varem. Kõige tõenäolisemalt kipuvad traadid välja tulema, kui oled kitarrri liiga kuivas õhus hoidnud. Kui libistad käega üle kitarrrikaela serva ja tunned astmetraatide otsi, oledki oma pilli liigselt kuivatanud ja tasub traadid üle vaadata. Sealt edasi viib tee pillimeistri juurde või garaazhi haamri järele. Astmetraate ja nende ümbrust tuleks vahel ka puhastada.

Sõrmlaud on tehtud mingist tihedast puidust, enamasti roosipuust. On olemas spetsiaalsed sõrmlaua puhastamise vahendid, aga ega üle pingutada ei maksa - sõrmlauaga ei juhtu üldiselt midagi, kui aeg-ajalt keeli vahetades traatide kõrvalt mustus eemaldada.

Vaata ka videot nr 10. Kitarrri puhastamine ja hooldus

6. peatükk. Pilli kaitsmine

Kuna kitarr ei seisa üldjuhul klaasi taga kapis, vaid liigub ringi nii toas kui õues, on oluline kitarr kaitsta igasuguste keskkonnamõjude eest ja jälgida, et sa oma pilli hoolimatusest ise ei vigastaks.

1. Kitarrid ja ilm

Kitarril kõlakaas tehakse kas kuusest või seedrist. Need on kõige levinumad materjalid. Neist viimane on kuusest veidi tundlikum igasuguste temperatuuri- ja õhuniiskuse kõikumiste suhtes.

Lõhkusin oma esimese Hispaaniast toodud mestripilli niimoodi: sõitsin Koeru kirikusse kontserti andma ja oli 1. dets. Aastat ei mäleta, aga see oli üks esimesi külmi ilmu sel talvel. Pill oli autos ja kohvri sees. Lootsin, et kirikus on soe, aga miks ma seda lootsin, ei oskagi tagantjärele öelda:) Igal juhul oli kirikus ilmselt 0-5 kraadi, mitte rohkem. Kohe aga sellest aru ei saanud.

Kontserdipaika minnes on alati esimene asi pilli kohver lahti teha, et kitarr harjuks temperatuuriga. Kui ma kohvri lahti tegin, läks 30 sekundit ja käis pauk ning pragu jooksis roobist servani. Kontsert ära ei jäänud ja mängisin selle pilliga veel paar aastat.

Sarnast lugu kirjeldab ka Julian Bream Tony Palmeri raamatus *A Life on the Road*: Bream sõitis üle Alpide kuhugi esinema ja kitarr oli Volvo pakiruumis. Kohale jõudes oli aga kitarril kõlakaas katki, sest vahepeal mägedes oli olnud jahedam ja õhuniiskust teine. Enamasti ei juhtu aga pillidega midagi lähedast häälest ära ja kui üles soojenevad, on jälle kõik ok. Vineerist kõlakaaned on üsna lollikindlad – vineer koosneb ju kihtidest ja on suhteliselt stabiilne võrreldes täispuiduga.

Kitarr tahab olla sellise niiskusega õhus, kus ta on ehitatud. Hiinakate puhul on seda meil muidugi raske saavutada. Aga üldine reegel on see, et 40-50% suhtelist õhuniiskust on kitarril jaoks normaalne. Üle 60% tekitab kindlasti probleeme ja alla 40% ka. Öeldakse, et kui kitarr on ükskõik millise aja jooksul alla 35% õhuniiskuse käes, saab ta kindlasti kahjustusi. Need ei pruugi ainult kohe välja tulla. Madala õhuniiskuse põhjustatud probleemid on suuremad, kui liigniiskuse tekitatud probleemid ja kuna meil on talvel külm ja paljudes kodudes annab sooja radiaator, siis on see meil tõsine probleem.

Mis siis juhtub, kui pill on liiga kuivas õhus? Kuivas õhus tõmbub puit kokku ja tekivad praod ja lähevad lahti liimitud kohad. Keeled lähevad madalamaks ja hakkavad käima vastu astmetraate. Astmetraadid aga kokku ei tõmbu, seega sõrmega mööda kaela serva libistades tunned, et astmetraatide otsad on väljas. Siis on viimane aeg (tegelikult juba natuke hilja) oma pilli niisutada. Kas spetsiaalse niisutaja abil (vt rohelist voolikut eelmisel pildil) või tervet ruumi niisutades. Pane näiteks küttekeha ligidusse veenõu, mööda pidevalt õhuniiskust ja jälgi mängu. Minul töötab kontoris, kus pille hoian õhku niisutav aparaat pidevalt ja isegi kevadel, kui õues on juba soe, aga majas ikka köetakse, kukub niiskus kohe 30% peale, kui aparaadist vesi otsa saab.

2. Kitarri hoidmine: kott, kohver, seinale riputamine, statiivid

Üks flöödimeister ütles, et peamine põhjus, miks flööt remonti tuuakse, on see, et ta on kõveraks istunud :) Kõlab loogiliselt küll, kui mõelda, kui lihtne on diivanile pandud väikest toru mitte märgata. Kitarri tüüpiga on näiteks see, et ta kukub maha. Käest enamasti mitte, aga seina äärest või lahtisest kohvrast üsna tihti.

Nii et kitarrikohvrid, -kotid ja statiivid pole välja mõeldud vaid selleks, et midagi müüa oleks. Kitarr on küll tugev puust asi, aga korduvat kukkumist ei kannata. Kohvrast on kasu vaid siis, kui vähemalt üks lukk on kinni. Tundub jälle loogiline, aga praktika näitab, et kitarrid kukuvad kohvritest ja kottidest välja, sest nad pole kinnitatud.

Statiive on erinevaid - mõned toekamad on üsna stabiilsed, mõned kaasaskantavad ja kokkupandavad jälle küllaltki ebakindlad. Kodustes tingimustes on vahel mõistlik ka kitarrid seinale rippuma panna, siis ei jää kellegi jalgu. Ükskõik kui kallis statiivist pole kasu, kui näiteks lapsed selle ümber jooksevad.

Kitarrikotte ja kohvraidki on erinevaid. Üldiselt püütakse laveerida kerguse ja tugevuse ja hinna vahel. Kõige kergemad ja tugevamad kohvrid on kõige kallimad. Paar tuhat eurot maksev kohver võiks ideaalis ka lennuki pagasiruumist eluga läbi tulla. Kõige kergem ja odavam kaitsevahend on aga kitarrikott, millest teatud tingimuste puhul täiesti piisab - pole ju mõtet paarituhande kroonisele kitarriale sama kallist kohvrit osta.

Vt. ka videot nr 11 - *Probleemide ennetamine*

3. Kaitsekiled, medikakaitse

Kui kohvrid ja statiivid kaitsevad kitarri kõige muusikavälise eest, siis teatud muusikastiilide puhul tuleb pilli ka mängija eest kaitsta. Flamenko ja mitmed Lõuna-Ameerika muusikastiilid kasutavad parema käe tehnikas lööke kitarri kõlakaanele ja ilma kaitsekilesid kasutamata kulub kõlakaane sisse lihtsalt auk. Flamenkokitarride puhul jääb tavaline kaitsekile vahel isegi nõrgaks ja kasutatakse paksemat plastikut, mis kaitseb piirkondi kõlaava mõlemal poolel. Tihti kuulub kaitsekilede komplekti ka kolmas osa, mis käib roobi taha, kus on keelte otsad. Asi on selles, et keeled hüppavad vahel lahti ja siis jääb kõlakaane sisse ilus väike auk. Hiljem saab august ilus suur pragu.

Plastikust on ka akustiliste kitarri medikakaitseplaadid (ingl. k. *pickguard*). Kui mängid kitarri peamiselt sõrmedega, ei ole seda plastikut vaja ja tavaliselt on pillidel ta lihtsalt lahtiselt kaasas. Kui aga mängid enamasti medikaga, on päris mõistlik see kaitseplaat oma kohale kinnitada, sest medika kokku-puutumist kõlakaanega pole teisiti võimalik vältida. Medikakaitseid on olemas läbipaistvaid ja värvilisi:

Vaata ka videot nr. 11. Probleemide ennetamine

4. Kuidas mina oma kitarre hooldan?

Tegevusi, mida kitarriga peale mängimise teha saab, on tunduvalt rohkem kui selles raamatukeses kirjeldasin. Siin rääkisin vaid asjadest, millega ise oma igapäevätöös kokku puutun ja oluliseks pean. Ma ei arva, et kitarr peaks ülearu palju puhastama või poleerima, piisab, kui lollusi mitte teha - temperatuur, õhuniiskus ja löögid on kõige suuremad mõjutajad. See, kui jäta sidruniõli paar aastat vahele, ei tee midagi :) Mehhanismide õlitamine võib samuti ära jääda ja vahetad paari aasta tagant mehhanismid lihtsalt ära.

Spetsiaalsetele hooldusvahenditele on alati olemas ka käepärased alternatiivid: vesi, toiduõli, nõudepuhastusvahend ja muide - elektrikitarril sadulaid määratakse tihti harilikku pliiatsiga! Toimib hästi.

Häälestama ja keeli vahetama pean muidugi pidevalt, aga puhastamise peale mõtlen peamiselt siis, kui on vaja prozhektorite all käia. Näpujäljed paistavad muidu välja. Kaitsekilesid ma ei kasuta, kuigi peaks, sest hispaania muusikat mängides kulub kõlakaas jõudsalt ja seda taastada ei saa. Lakki lasen aeg-ajalt meistril juurde panna. Õigemini mitte lakki, vaid shellacit, sest lakitud pill on isegi üsna hästi kaitstud. Astmetraate pole ühelgi kitarril kunagi tulnud vahetada ega lihvida, mehhanisme olen ise vahetanud ja klassikalisel kitarril ju muid kuluvaid osi pole.

Kui sa mängid poest ostetud kitarril ja juhtumisi on tal veel garantiiaeg, siis soovitaksin küll oma pilli eest ilusti hoolt kanda, sest kuidas muidu saaksid näiteks oma kõveraks tõmmanud kaelaga hiina pilli poodi tagasi viia, kui müüja küsimusele "ega sa pilli juhtumisi liiga kuivas õhus ei hoidnud?" midagi mõistlikku vastata ei ole :) Kui kitarr põrandale kukkudes katki läheb, ei arva sa ju, et pood peaks selle ümber vahetama. Sama on tegelikult ka niiskuse ja temperatuuriga.

Põhiline aeg peaks aga kuluma ikka mängimisele!

Kristo Käo
Tallinn 2007/2010